

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שזמנם קבוע מום פוסל בהם, אף שבאים בטומאה (תמורה י"ד⁴), שמה שבאים בטומאה אין החסרון בהם, רק לפי שזמנם קבוע. ואם לא ידחו טומאה לא יוכלו עשות הפסח, אבל פרה שאין זמנו קבוע, ואפילו הכי עושה אותה טבול יום, ועל כרחך דקילא טפי קדושתה, לכן סלקא דאתך אמינא שאין מומין פוסלין בה, תלמוד לומר אשר אין בה מום⁵:

[ב]

מבאר מדוע צריך פסוק ללמד שמום פוסל בפרה אדומה לאיסי בן עקביא

שם בספרי⁶ איסי בן עקביא. שהיה בדין מה מוקדשין שאינן נפסלין במראה שחור ולבן כו'. ולא קאמר⁷, דמה להן שכן נפסלין

זאת אומרת שאין קביעות הזמן הסיבה להתירה בטומאה, זה סימן שקל הוא, לפיכך הוה אמינא שאין מום פוסל בו, ואינו דומה לקדשים שהם חמורים שבאים בטומאה לכן מום פוסל בהם, ומפסח הבא בטומאה ומום פוסל בו אין ראיה כיון שזמנו קבוע, ולכן בא בטומאה, אבל פרה שאין זמנה קבוע, ואף על פי כן באה בטומאה סימן שקלה היא, לפיכך הוה אמינא שאין מום פוסל בה. ועל פי זה מבוארים כל דבריו.

⁴ עמוד א. אבל לא מצאתי מפורש שם שקרבן הבא בטומאה מום פוסל בו. ונראה דכונת רבינו, מדתנן שם דקרבנות שזמנן קבוע דוחין את השבת ואת הטומאה, ולא קתני את המום, מוכח שמום פוסל בהם.

⁶ [ב] (ספרי במדבר פרשת חקת פסקא קכג) והוא המשך לדברי תנא קמא דלעיל. "איסי בן עקביא אומר, אשר אין בה מום למה נאמר, הא עד שלא יאמר, יש לי בדין, ומה מוקדשים שאין נפסלים בשחור ולבן מום פוסל בהם, פרה שנפסלת בשחור ובלבן, אינו דין שיהיה מום פוסל בה, אם זכיתי מן הדין מה ת"ל אשר אין בה מום, שהיה בדין לעגלה ערופה שתיפסל במומים, ומה מוקדשים שאין מלאכה פוסלת בהם מום פוסל בהם, עגלה שמלאכה פוסלת בה אינו דין שיהיה מום פוסל בה, תלמוד לומר אשר אין בה מום, בה אין מום, הא אם יש מום בעגלה, הרי זו כשרה". ע"כ.

⁷ פירוש, הא בדברי תנא קמא מבואר שאי אפשר ללמוד מן הדין, כיון שיש לפרוך מה לקדשים שנעשים בטומאה מה שאין כן פרה אדומה כשרה בטומאה, ולפי ביאור דברי רבינו פירכא זו נשאת גם למסקנה, כמבואר לעיל.

[א]

מבאר מדוע צריך פסוק ללמד שמום פוסל בפרה אדומה לת"ק

(יט, א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: (ב) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל:

אשר אין בה מום, בספרי¹ למה נאמר כו' לא אם אמרת במוקדשין שעשייתן בטומאה כו' בטומאה [פירוש טבול יום²] לפיכך לא יהא מום פוסל בה הרי פסח יוכיח שעשייתו בטומאה כו' לא אם אמרת בפסח שזמנו קבוע כו' תאמר בפרה שאין זמנו קבוע לפיכך לא יהיה המום פוסל בה. פירוש³, שפסח וכל קרבנות הצבור

¹ [א] ז"ל הספרי (פרשת חקת פסקא קכג) "אשר אין בה מום למה נאמר, הא עד שלא יאמר, יש לי בדין, מה מוקדשים שאין מלאכה פוסלת בהם, מום פוסל בהם, פרה שמלאכה פוסלת בה, אינו דין שיהא מום פוסל בה. לא. אם אמרת במוקדשים, שעשייתן בטומאה, לפיכך מום פוסל בהם, תאמר בפרה שעשייתה בטומאה, לפיכך לא יהיה מום פוסל בה. הרי פסח יוכיח, שעשייתו בטומאה ומום פוסל בו, והוא יוכיח לפרה שאע"פ שעשייתה בטומאה שיהא מום פוסל בה. לא. אם אמרת בפסח, שיש לו זמן קבוע, לפיכך מום פוסל בו, תאמר בפרה שאין לה זמן קבועה, לפיכך לא יהיה מום פוסל בה, ת"ל אשר אין בה מום" עכ"ל.

² פירוש, שלא תטעה שטמא כשר בפרה אלא רק טבול יום כמבואר ביומא מג, ב.

³ שיש להקשות, מדוע זה שזמנו קבוע יהיה סיבה לפסול בו מום, להפך סברא הפוכה היא, שהרי קדשים שזמנן קבוע באים בטומאה, וקדשים שאין זמנן קבוע אינן באים בטומאה שחמורים טפי, אם כן יש לומר איפכא, אם פסח שזמנו קבוע, אף על פי כן מום פוסל בו, פרה שאין זמנה קבוע בודאי מום יפסול בה, ואיך הספרי מביא הטעם שאין קבוע לה זמן להתיר בו מום. ומבאר רבינו ביאור נפלא, שאין כונת הספרי לומר שמפני שזמנו קבוע הוא סיבה לפסול המום, אלא כונת הספרי על תחלת דבריו, שאין ללמוד מקדשים, כיון שקדשים באים בטומאה, מה שאין כן פרה. אלא שמבאר שאין לדחות מפסח שבא בטומאה ומום פוסל בו, דשאני פסח שקבוע לו זמן, לפיכך הוא בא בטומאה, שאם לא יבוא בטומאה ידחה הקרבן ואינו קל יותר משאר קדשים, אלא מחמת קביעות הזמן הוא בא בטומאה, ולכן מום פוסל בו, אבל קרבן שאין קבוע לו זמן, ואף על פי כן הוא בא בטומאה,

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אֲתָהּ לְפָנָיו: (ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאַצְבָּעוֹ וְהָזָה אֶל נֶכַח פְּנֵי אֱהֹל מוֹעֵד מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים: (ה) וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֵרָה וְאֶת בְּשָׂרָה וְאֶת דָּמָה עַל פְּרִשֵׁי יִשְׂרָאֵל: (ו) וְלָקַח הַכֹּהֵן עֶזְרָא אֶרְזוֹ וְאִזּוֹב וְשִׁנֵּי תוֹלְעוֹת וְהִשְׁלִיךְ אֶל תוֹךְ שַׂרְפַת הַפָּרָה: (ז) וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרִחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל הַמִּחְנָה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד הָעֶרֶב: (ח) וְהִשְׂרַף אֶתָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרִחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב:

(יט, ג) ונתתם אותה לאלעזר כו'. פירוש¹² ונתתם למשה ואהרן¹³, דלגבי ישראל מדבר בלשון נסתר, רק כאן הזכיר גם אהרן, משום דבן חייב בכבוד אביו, רק בנטילת רשות מאביו אהרן:

[ד]

מבאר מדוע נכתבה כאן פרשת פרה אדומה, שנאמרה כבר ביום לאחר הקמת המשכן הנה הפרה נשרפה תיכף שהוקם המשכן ביום ב'¹⁴, כדאמר

במלאכה ומום פוסל בהם, שפיר יש לדחות, דפרה לא יפסול בה מום כיון שעשייתה בטומאה, ואין קל וחומר מפסול מלאכה, שגם היא אינה ניכרת.

¹² בא ליישב כמה דקדוקים: א. כתיב בלשון יחיד ויקחו אילך, שישראל יתנו הפרה למשה, ואח"כ כתיב ונתתם בלשון רבים. ב. כתיב וידבר ה' למשה ואהרן בלשון רבים, ואח"כ כתיב בלשון יחיד ויקחו אילך.

¹³ פירוש, משה ואהרן יתנוה לאלעזר הכהן. ומבאר ההכרח לפרש כך, שאי אפשר לפרש שישראל יתנוה לאלעזר, כי לגבי ישראל כתיב ויקחו בלשון נסתר, ואם הכונה שישראל יתנוה, היה צריך לכתוב ויתנוה, אבל הלשון ונתתם הוא לשון נוכח - למשה ואהרן. אלא שהוקשה לו, הרי לגבי משה כתיב בלשון יחיד, ויקחו אילך, ומתוך, שכשישראל נותנים למשה, כתיב בלשון יחיד, כי רק הוא היה הנביא שאמר לישראל מצות ה', אבל כאשר משה נותנה לאלעזר, כיון שחייב אדם בכבוד אביו, צריך ליטול רשות מאביו אהרן הכהן, לפיכך כתיב ונתתם, שכולל גם אהרן, שיתן רשות לאלעזר להקריבה.

¹⁴ [ד] ובא המשך חכמה ליישב דלפי זה קשה מדוע לא כתיבה פרשת פרה אדומה סמוך להקמת המשכן בפרשת שמיני. (ויקרא פרק י').

בעשיה בטומאה תאמר בפרה שנעשית בטומאה, כדפריך על תנא קמא. ונראה, דבפרק כל האיסורים אמר מה לבעל מום שכן מומו ניכר⁸, וכן במנחות פרק קמא דף ו' יעויין שם⁹, אם כן התנא קמא דמביא מקל וחומר, דאין מלאכה פוסלת בהן, שפיר מפריך שכן עשייתן בטוהרה, אבל הוא דמביא קולא וחומר ממראה שחור ולבן למום ששניהם ניכרין איך יאמר דלהכי לא מפסל בה מום שכן נעשין בטומאה, הלא איזה דבר ראוי להתלות בחברתה, דבר הניכר בדבר הניכר, וכיון דמראות לבן ושחור פוסל בה, כל שכן שיפסול בה מום. ופשוט¹⁰:

[ג]

(פרק יט, א-ח) (א) וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: (ב) זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על: (ג) ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט

⁸ בתמורה כח, ב. בעינן קרא ללמד שרובע ונרבע פסול למזבח. ופריך הש"ס מדוע צריך קרא, והא אתיא בקל וחומר, ומה בעל מום שלא נעבדה בו עבירה פסול למזבח, רובע ונרבע שנעבדה בו עבירה אינו דין שפסול למזבח, ודוחה הש"ס, מה לבעל מום שכן מומו ניכר, תאמר ברובע ונרבע שאין מומו ניכר.

⁹ דבעינן קרא שטרפה פסולה לגבוה. ופריך הש"ס מדוע לא ילפינן לה מבמה הצד מיוצא דופן ובעל מום, שמתירין להדיוט ואסורים לגבוה, וכל שכן טרפה שאסורה להדיוט תהא אסורה לגבוה. ודוחה הש"ס, מה להצד השוה שבהן שכן מומן ניכר, תאמר בטרפה שכן אין מומה ניכר, משום הכי איצטריך קרא.

¹⁰ פירוש, איסי בן עקביא אינו יכול לדחות הקל וחומר, ולומר שהטעם שמפני שנעשה בטומאה מום אינו פוסל בה, דמום הוא דבר הניכר, וחומר יותר ממה שנעשית בטומאה, ושפיר יש קל וחומר, שאם לבן ושחור שניכר אינו פוסל בקדשים ואף על פי כן מום פוסל בהם, פרה אדומה ששחור לבן הניכר פוסל בה, אינו דין שמום הניכר יפסול בה. ואין לדחות דשאני קדשים שנפסלים בטומאה לכן מום פוסל בהם, אבל פרה שנעשית בטומאה לא יפסול מום, כי אין טענה זו טענה לדחות הקל וחומר, כיון שאפשר שנפסל בה מום כי הוא ניכר, ולא נפסל בה בטומאה כי אינו ניכר. אבל תנא קמא שמוכיח הקל וחומר מדבר שאינו ניכר, ממה שקדשים אינם נפסלים

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מועד, אבל צפרי מצורע, הכהן אינו מתטמא, שאינו שייך לפנים כלל, וכן בעגלה ערופה. וזה מדרכי התורה, כמו שהעובד גילולים אינו מתטמא, וזובו טהור, כי הטומאה הוא במקום שיש קדושה. ואין כאן מקום להאריך:

[ה]

מבאר סוד פרה אדומה איך מטהר

ביומא מב ב, למאן דאמר לדורות בכהן גדול מנא ליה גמר חוקה חוקה מיום הכיפורים. זה גופיה הטעם²⁴, דכתוב קרא על שחוטו חוץ ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים²⁵, הוא הנפרדים משכליים הנבדלים, שהשחיטה חוץ למקדש הוי כהקרה לזולת

ירושלמי סוף מגילה¹⁵, רק לפי שנעשית בחוץ¹⁶ סמך כאן לספור דויכהו בנו אלעזר תחתיו¹⁷, מספר שבחיי אביו היה ראשונה באלעזר וכבר כהן בחיי אביו¹⁸. ועל הלויים¹⁹ אמר הזה עליהם מי חטאת, שכבר היה מי נדה. והנה²⁰ גם אלעזר, שהזה מדמה שבע פעמים היה צריך כבוס בגדים ורחיצה²¹, רק מפני כבודו לא כתב במפורש שהוא טמא, רק רמז זה באמרו וטמא הכהן עד הערב, שזה הכהן המזה נכח פני אהל מועד, לכן כפל מלת הכהן, וכתבו אחרי ואחר יבא אל המחנה²². ודע²³ כי כל עבודות חוץ המה מטמאים בגדים, והעוסק בהן טמא מלבוא למחנה שכינה, אך דוקא הני דתחלתם בפנים, כמו המשלח השעיר, והמוציאים פרים הנשרפים, וכן העוסקים בפרה, שצריך להזות נגד פני אהל

¹⁵ פרק ג, ה

¹⁶ והנעשית בחוץ צריכה להיות בכהן מיוחד מאוד, כפי שמבאר רבינו להלן.

¹⁷ רבינו לא דקדק בלשון. דלשון ויכהו כו' כתיב בדברים (פרק י, ו) ויבני ישראֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרֵת בְּנֵי יַעֲקֹב מִזְרָה שָׁם מֵת אֶהְרֹן וַיִּקְבְּר שָׁם וַיִּכְהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתָּיו. אבל כונתו לפטירת אהרן הכהן דכתיב סמוך לפרשת חוקת (פרק כ) וכתיב בפסוק כו' וַיִּהְיֶה שָׁם אֶהְרֹן אֶת בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאֶהְרֹן יָאֶסֶף וַיָּמָת שָׁם. וכיון שפשטות הכתוב משמע שרק לאחר מות אהרן כיהן אלעזר בנו תחתיו, לפיכך הסמיכה תורה פרשת חוקת לפרשת פטירת אהרן דכתיב בה ויכהו תחתיו (היינו בדברים י, ו), ללמד שכבר בחיי אביו אהרן, כיהן אלעזר בדברים נשגבים מאוד של שחיטת פרה הנעשית בחוץ, והיא עבודה גדולה כפי שמבאר רבינו להלן.

¹⁸ כלומר כיהן בדברים נשגבים. אבל לא היה כהן גדול בחיי אביו, דעל כהונה גדולה ממש כתיב בפטירת אהרן שרק לאחר פטירת אהרן כיהן בנו אלעזר תחתיו.

¹⁹ מוסיף להוכיח שפרשה זו הייתה הרבה לפני כן, דכבר בפרשת בהעלותך (במדבר ח, ז) כתיב דהיה כבר אפר פרה אדומה.

²⁰ פירוש, בא ליישב מדוע כתיב פעמים "הכהן", דכתיב וַיִּקְבֹּס בְּגָדָיו הַלֵּהן וַיִּחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם וְאַחַר יָבֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּטְמֵא הַלֵּהן עַד הָעֶרֶב: ללמד שגם הכהן המזה היה טמא בגדים.

²¹ הא דפשיטא לרבינו שהכהן המזה היה טמא בגדים וחייב ברחיצה, הוא מדתנן בפרה (ד, ד) שכל העוסקים בפרה מטמאים בגדים. וכן פסק הרמב"ם (פרה אדומה פרק ה הלכה א) "כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין

בגדים כל זמן עשייתן, שנאמר בשוחט ומשליך עץ ארז וכבס בגדיו ורחץ בשרו, ונאמר בשורף והשורף אותה יכבס בגדיו, ונאמר וכבס האוסף את אפר הפרה מלמד שכל העוסקין בה מתחלה ועד סוף מטמאים בגדים, וטעונין טבילה והערב שמש דין תורה". ובכלל זה גם הכהן המזה. אבל הא דכתיב (יט, כא) "וַיִּמְזַה מִי הַנֶּזֶה יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְהִנְגַע בְּמֵי הַנְּדָה יִטְמֵא עַד הָעֶרֶב". היינו מי שמזה לטהר, ולא הכהן העושה את הפרה.

²² פירוש, לא רק שכתב הכהן פעמיים, אלא כתב "וַיִּכְבֹּס בְּגָדָיו הַפֶּהֶן וַיִּחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם וְאַחַר יָבֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּטְמֵא הַפֶּהֶן עַד הָעֶרֶב". הקדים ואחר יבוא כו' למילים וטמא הכהן כו', ללמד שהוא דבר נפרד לגמרי, ועולה על הכהן שעושה הפרה. וחיפשתי בפירושי הראשונים ולא מצאתי מי שכתב בפירוש שהכהן המזה טמא, ואע"פ שהוא דבר פשוט, מכל מקום כיון שהתורה דקדקה לרמוז עליו, משמע שהיה סברא לומר שכהן שעושה הפרה ומזה, אינו כדין העוסקים, ואינו מקבל טומאה, וצ"ע שלא כתבו בפירוש אף אחד מלבד רבינו, וצ"ב בזה.

²³ עכשיו בא רבינו לתת כללים איזה סוג עבודות מטמא בגדים.

²⁴ רבינו בא לבאר שאין זה כסתם גזירת הכתוב, אלא אותו הטעם ששעיר המשתלח ביום הכיפורים היה רק על ידי כהן גדול, הוא הטעם גם שפרה אדומה היתה על ידי כהן גדול דוקא, ומבאר והולך בטוב טעם, שכל עבודה חוץ למשכן היא חלילה לזולת ה' יתברך, וכיון שציוה ה' בכמה דברים מיוחדים לעשותן בחוץ, צריך דוקא כהן גדול שקדושה שורה עליו, ולא יבוא לחשוב מחשבה לזולתו חלילה.

²⁵ ויקרא יז, ז.

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

בסוף יומא, כן בסתרי התורה, כי הפרה האדומה והשעיר המשתלח, כאשר יעשו זה משתלח מבפנים וזו נוכח פתח אהל מועד, זה מכפר, וזה מטהר²⁷, ומי יבא בסוד ה'. ודו"ק²⁸.

[1]

(ה) וְשָׂרְף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֶרְוָה וְאֶת בְּשָׂרָה וְאֶת דָּמָה עַל פְּרִשָׁה וְשָׂרְף

ביאור הספרי, מדוע כתוב "הפרה"

(ה) ושרף את הפרה לעיניו. ספרי²⁹ פסקא קכד שהיה בדין, ומה פרה שאין נעשית בפנים, מלאכה פוסלת בשריפתה [פריס

פוסלת בשריפתה. ומבאר הספרי, דהיה אפשר ללמוד מקל וחומר מפרה שמלאכה פוסלת בפריס. וזה הקל וחומר: אם פרה ששחיתתה היא בחוץ על הר המשחה, ולא בפנים, מלאכה פוסלת בשריפתה, קל וחומר פריס שחמורים מפרה, ששחיתתן בפנים, בודאי מלאכה תפסול בהם. ומקשה הספרי, והרי יש לפרוך הקל וחומר כך: דאין ללמוד מפרה לפריס הנשרפים שמלאכה תפסול בשריפתן, דפרה חמורה מפריס, שמלאכה פוסלת בפרה בשחיתתה, מה שאין כן פריס אין מלאכה פוסלת בשחיתתן, וכיון שאין קל וחומר ללמוד שמלאכה פוסלת בשריפת פריס, אין צורך למעט ולכתוב ושרף את הפרה, ללמד שבשריפת הפריס אין מלאכה פוסלת בהם.

ומיישב הספרי, דאם לא היה כתוב מיעוט ושחט את הפרה ושרף את הפרה, הייתי לומד מקל וחומר שמלאכה פוסלת גם בשחיתת הפריס מקל וחומר מפרה, ומה פרה שהיא קלה, שאין נעשית בפנים, מלאכה פוסלת בשחיתתה, פריס הנשרפים שהם חמורים, שנעשים בפנים, אינו דין שתהא מלאכה פוסלת בשריפתם. לא, אם אמרת בפרה שהמלאכה פוסלת בשחיתתה, לפיכך פוסלת בשריפתה, תאמר בפריס הנשרפים שאין מלאכה פוסלת בשחיתתן, לפיכך לא תפסול בשריפתם. ותפסול בשחיתתן, והדין נותן, ומה פרה שאין נעשית בפנים מלאכה פוסלת בשחיתתה, פריס הנשרפים שנעשים בפנים אינו דין שתהא מלאכה פוסלת בשחיתתם, ת"ל ושחט את הפרה ושרף את הפרה, ולא פריס הנשרפים" עכ"ל.

הספרי בא לבאר מדוע כתוב ושרף את "הפרה", ולא כתיב ושרפה. והנה לעיל מיניה יליף בספרי מהכתוב שאם עושה מלאכה אחרת בשחיתת הפרה, או בשאר מלאכות עד לאחר שריפתה פסולה. ועל פי זה מבאר הספרי, דכתיב "הפרה" למעט, שאין מלאכה פוסלת בשריפה אלא בפרה, ולא בפריס הנשרפים בחוץ, [והן החטאות שנכנס דמן לפנים, כפר חטאת עלם דבר של ציבור ועוד], קמ"ל קרא, דאין מלאכה פוסלת בהם. ואם תאמר, מהיכי תיתי שמלאכה תפסול בשריפתן, והרי לא כתיב בהם לימוד לפסול מלאכה בשריפת הפריס, והרי בפרה יש לימוד לעיל מיניה בספרי שמלאכה

השי"ת, והנה שעיר המשתלח שהוא בחוץ, והפרה אדומה נקרבת בחוץ צריך שיהא בכהן גדול, שזה ענין עלול לחשוב מחשבה זרה חלילה, איזה עבודה לכח נפרד, אשר על זה דריש בספרי²⁶ ולעבדו בכל לבבכם שלא יהרהרו כהנים בשעת עבודה, לכן מצותה בכהן גדול, שהוא איש שרוח הקודש שורה עליו, הוא לא יבא לחשוב זרה, ויעויין רמב"ן קרוב לזה, כן מה שכתב בפרשת אחרי על עזאזל, יעויין שם. והנה מצאנו חוקה בסתרי הטבע, שארס המחלה בהתרכבה בדמי החולה, אז יהיה זה מזור, כאשר נתפשט כעת הרפואה נשוכי כלב שוטה ובחולי אסכרה, ועוד מחלות שונות, אשר זה שיטת ר' מתיא בן חרש

²⁶ דברים יא, יג פיסקא מא.

²⁷ פירוש, שעיר המשתלח ופרה אדומה יש בהם טומאה, ועל ידי טומאתם הם מטהרים, כי הם מלקטים הטומאה מהאדם, כשם שארס שנכנס לגוף האדם מוציא את הארס ממנו, ורמז רבינו למה שכתב באריכות ובביאור נפלא רבנו שלמה מלאכו בסוד פרה אדומה עיין שם.

²⁹ [1] תוכן דבריו, דז"ל הספרי (במדבר פרשת חקת פיסקא קכד): "ושרף את הפרה לעיניו - לא פריס הנשרפים. שהיה בדין, ומה אם פרה שאין נעשית בפנים, מלאכה פוסלת בשריפתה, פריס הנשרפים שנעשים בפנים, אינו דין שתהא מלאכה פוסלת בשריפתם. לא, אם אמרת בפרה שהמלאכה פוסלת בשחיתתה, לפיכך פוסלת בשריפתה, תאמר בפריס הנשרפים שאין מלאכה פוסלת בשחיתתן, לפיכך לא תפסול בשריפתם. ותפסול בשחיתתן, והדין נותן, ומה פרה שאין נעשית בפנים מלאכה פוסלת בשחיתתה, פריס הנשרפים שנעשים בפנים אינו דין שתהא מלאכה פוסלת בשחיתתם, ת"ל ושחט את הפרה ושרף את הפרה, ולא פריס הנשרפים" עכ"ל.

הספרי בא לבאר מדוע כתוב ושרף את "הפרה", ולא כתיב ושרפה. והנה לעיל מיניה יליף בספרי מהכתוב שאם עושה מלאכה אחרת בשחיתת הפרה, או בשאר מלאכות עד לאחר שריפתה פסולה. ועל פי זה מבאר הספרי, דכתיב "הפרה" למעט, שאין מלאכה פוסלת בשריפה אלא בפרה, ולא בפריס הנשרפים בחוץ, [והן החטאות שנכנס דמן לפנים, כפר חטאת עלם דבר של ציבור ועוד], קמ"ל קרא, דאין מלאכה פוסלת בהם. ואם תאמר, מהיכי תיתי שמלאכה תפסול בשריפתן, והרי לא כתיב בהם לימוד לפסול מלאכה בשריפת הפריס, והרי בפרה יש לימוד לעיל מיניה בספרי שמלאכה

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מלאכה פוסלת בהם, ועל זה ממעט פרים נשרפים. ועיין יומא מב, מג דעל שריפה לא פליגי שיוכשר זר עיין שם ודו"ק.

[ז]

(יט, ז) וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַפֶּהַן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמֵיִם וְאַחַר יָבֵא אֶל הַמִּחְנָה וְטָמֵא הַפֶּהַן עַד הָעֶרְב׃

מדוע כתיב "ואחר יבוא כו' והרי טמא הוא"

(יט, ז) וכבס בגדיו כו' ואחר יבוא אל המחנה וטמא הכהן עד הערב. מרמז³⁰ דהותרה טומאה בצבור, ובכל זאת כשיש לו מים

בלשון המשך חכמה, ונתחלפה למדפיס השורות, וכך צריך להיות: "שהיה בדין, ומה פרה שאין נעשית בפנים מלאכה פוסלת בשריפתה, [פרים הנשרפים אינו דין שתהא מלאכה פוסלת בשרפתו] כו' ותפסול בשחיטתו והדין נותן כו' מלאכה פוסלת בשחיטתה, פרים הנשרפים אינו דין שתהא מלאכה פוסלת [בשחיטתו] (בשרפתו)". והביא המשך חכמה רק את עיקר הענין שעליו נסוב דבריו, דהיינו הקל וחומר מפרה לפרים לענין שריפה ברישא, ואחרי כן לענין שחיטה בסיפא, והשתא דבריו מתיישבים היטב.

ב. מה שכתב המשך חכמה וז"ל: "אבל אם נימא דכהן בעי, ואין זר כשר בשחיטתו וכן בשריפתו, כמפורש בירושלמי פרק שני שעירי", הוא תימה, שבירושלמי לא מוזכר דין שחיטת פרה ושריפתה בפרק שני שעירי, אלא דין שריפת פרים שכשרה בזר. לפיכך נראה, שגם בזה יש טעות, וצריך להיות המילים "כמפורש בירושלמי פרק שני שעירי" להלן, כפי שצינתי בפנים. וכונתו, שבירושלמי שם, מבואר ששריפת פרים כשרה בזר. וצריך לעיין בכתב היד]

³⁰ [ז] תוכן דבריו, דהנה השורף את הפרה מותר להכנס למחנה לוויה, ואינו אסור אלא במחנה שכינה, דאין אסור במחנה לוויה אלא זב ובעל קרי ומצורע. לפי זה לשון הכתוב צריך ביאור, דכתיב "וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמֵיִם וְאַחַר יָבֵא אֶל הַמִּחְנָה", ועל כורחך היינו מחנה שכינה, דלמחנה לוויה אפילו לפני טבילה היה מותר, ואחרי כן כתיב "וְטָמֵא הַפֶּהַן עַד הָעֶרְב׃", משמע שאינו טהור עד לאחר הערב שמש. וכבר עמד רש"י בזה, ופירש, דצריך לסרס המקרא "וטמא עד הערב - ואחר יבוא אל המחנה". והמשך חכמה בא

הנשרפים אינו דין שתהא מלאכה פוסלת [בשרפתו] כו' ותפסול בשחיטתו והדין נותן כו' מלאכה פוסלת בשחיטתה, פרים הנשרפים אינו דין שתהא מלאכה פוסלת [בשחיטתו] (בשרפתו). הנה זו הקל וחומר לא יתכן רק אם נימא דשחיטה בזר כשירה בפרה וכן שריפה, והפירוש ושחט אותה לפניו, שיהא אחד שוחט ואלעזר רואה וכן ושרף אותה לפניו, אז שפיר הקל וחומר, אבל אם נימא דכהן בעי, ואין זר כשר בשחיטתו וכן בשריפתו, (כמפורש בירושלמי פרק שני שעירי), אין קל וחומר, דלכך פוסל בפרה מלאכה, הואיל וזר פסול בה, תאמר שם הואיל וזר כשר [כמפורש בירושלמי פרק שני שעירי], לכן אין מלאכה פוסלת. ואולי הוי למד על קבלת פרים נשרפים והזיתם וכו' שתהא

הספרי צריכים עיין, דאין ללמוד קל וחומר מפרה לפרים שתפסול מלאכה בהם, דיש לפרוך הקל וחומר, דמה לפרה ששחיטתה פסולה בזר, לכן היא חמורה ומלאכה פוסלת בשחיטתה, תאמר בפרים ששחיטתו כשרה בזר, והן קלין, לכן לא יפסל מלאכה בהם. וכן לענין שריפה, אין ללמוד קל וחומר, דיש לומר, דדוקא בפרה מלאכה פוסלת בשריפתה, ששריפתה פסולה בזר, תאמר בפרים ששחיטתו כשרה כזר, לפיכך אין מלאכה פוסלת בהם, וכיון שאין קל וחומר, אין צורך לכתוב מיעוט ללמוד שמלאכה אינה פוסלת בפרים הנשרפים, לפיכך כתב המשך חכמה, דעל כורחך סובר הספרי ששחיטת פרה ושרפתה כשרה בזר.

ושוב כתב דשמא יש לומר דגם הספרי סובר ששחיטת פרה ושריפתה פסולה בזר, ואין הכי נמי, דלענין שחיטת הפרים ושריפת הפרים אין ללמוד קל וחומר מפרה, כיון שכשרים בזר, וכונת הספרי, דהיינו לומדים מקל וחומר מפרה לפסול בפרים אם עשה מלאכה בקבלת הדם, או בהזאתו, דקבלת הדם והזהת הדם פסולה בזר גם בפרים, ומלאכה פוסלת בהם בפרה, לפיכך הוה ילפינן קל וחומר ללמוד שמלאכה פוסלת בפרים בקבלת הדם והזאתו, ועל זה צריך מיעוט. וכן צריך לומר, כיון שהוא דוחק לומר שסובר הספרי ששרפת פרה כשרה בזר, שאף על פי שנחלקו ביומא מב, מג אם שחיטת פרה כשרה בזר, הכל מודים ששריפת פרה פסולה בזר, זה תוכן דבריו.

[ודע שיש כמה טעויות בלשון המשך חכמה והנני לבארם:

א. מה שהביא את לשון הספרי "שהיה בדין, ומה פרה שאין נעשית בפנים, מלאכה פוסלת בשריפתה כו' ותפסול בשחיטתו והדין נותן כו' מלאכה פוסלת בשחיטתה, פרים הנשרפים אינו דין שתהא מלאכה פוסלת בשרפתו", המעיין היטב בספרי המובא לעיל, יראה שיש טעות בנדפס

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ח]

(יט, ח) וְהִשְׁרִף אֶתְּהָ יִכְבֵּס בְּגָדָיו בְּמֵיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמֵיִם וְטָמֵא
עַד הָעֶרְבִּי:

מדוע כתוב יכבס בגדיו "במים", ובכל התורה לא כתוב בכיבוס בגדים במים

(יט, ח) והשורף אותה יכבס בגדיו במים. הנה³⁴, בכל מקום
דכתיב כבוס בגדים בתורה לא נזכר במים, לבד הכא. ואולי משום
דקיימא לן דאין מכבסים בגדי כהונה שנגעלו, דאין עניות במקום

הותרה בציבור טומאת שרץ, אינו חידוש שצריך לטבול, דבלאו הכי אם לא
יטבול לא יזרקו עליו קרבן פסח, לפיכך כתיב "כהן", דדוקא ככהן משכחת
לה חידוש זה.

³¹ עכשיו בא לבאר עוד דרך, מדוע כתיב "הכהן" והוא המשך לדרך א'.
ומפרש, דבא לומר, שאם יש כהנים אחרים טמאים, יכנס כהן זה ולא כהנים
אחרים [כלומר, אם יש כהנים אחרים טבולי יום של טומאה אחרת, והוא
טבול יום של שריפת הפרה, יכנס כהן זה הטמא מן הפרה לעבוד]. כיון
שאפילו כשהוא טמא ולא טבל כלל, אינו מביא קרבן על טומאת מקדש
וקודשיו, כמבואר בתוספתא דשבועות (א, ז) וז"ל: "רבי נתן אומר [מה
הפרט מפורש] טומאת גוויות ולא טומאת קדושות, יצא השורף את הפרה
ופרים והמשלח את השעיר שהן טומאת קדושות". וכתב לעיין שם, דאירי
אפילו לפני טבילה, דהרי הפרט אינו דן בטבול יום. וכיון ששורף הפרה
אינו מביא קרבן של מקדש וקדשיו, טומאתו קלה משאר טמאים, לפיכך
מרמז הכתוב, דדוקא כהן זה יבוא למחנה ולא אחר, כיון שטומאתו קלה,
לכן כתיב כהן.

³² עוד דרך מבאר המשך חכמה מדוע כתיב קודם שיבוא למחנה כשהוא
עוד טמא, לרמז שיבוא למחנה לעשות פרה אדומה, שהיא כשרה בטבול
יום, וכיון שעשייתה ככהן לכן כתיב כהן. ולערב יטהר לגמרי.

³⁴ [ח] תוכן דבריו ליישב, מדוע בכל התורה בכיבוס בגדים לא כתוב במים
אלא כאן, וכדי להבין עומק דבריו, יש להקדים כמה הקדמות:

א. בזבחים (פח, ב) נחלקו תנא קמא ויש אומרים בדין כיבוס בגדי כהונה,
תנא קמא סובר שאם הבגדים נתגעלו קצת, ודי לכבסם במים, מותר לכבסם
אפילו בנתר וחול, כיון שעוד לא נגעלו כל כך, ולכן אין בזה חסרון של

לטבול, יטבול, ויהיה רק טבול יום, וכמו ששנינו בירושלמי פרק
ז דפסחים. וזה דוקא ככהן לעבודה, אבל בזר הא לא משכחת. ואם
שוחטים וזורקים על טמא שרץ (פסחים ז, ב) גם בפסח, לא
הותרה בצבור בטמאי שרץ (פסחים סז, א) ודו"ק. או דמרמז³¹,
דאם יש טמאים אחרים יכנס זה הכהן, משום שטומאתו קלה,
שאינו חייב על טומאת מקדש קרבן, כמו דשנינו בתוספתא ריש
שבועות (הלכה ד), יצאו זה שטומאתו רק משום קדושה. ועיון
שם ודו"ק. או שמרמז³² שיבוא למחנה, ומותר לעשות פרה שנית,
שכשרה בטבול יום. ודו"ק³³.

ליישב מדוע באמת כתוב הפסוק בדרך שצריך לסרוס, אלא שבא לרמז דינים
אחרים. ומבאר בדרך רמז כמה דרכים בלשון הכתוב. עוד בא ליישב, מדוע
כתיב עוד פעם "הכהן", דהרי ממנו איירי, ודי לכתוב וכבס בגדיו.

ובדרך א מבאר: דהנה מותר להקריב קרבנות ציבור שקבוע להם זמן
בטומאה, ומרמז הכתוב, דאם יש מים לטבול לא יעשה בטומאה, אלא
יטבול ואחרי כן יקריב הכהן, כדאיאת בירושלמי (פסחים פרק ז, הלכה ו)
"אמר רבי לעזר, היה הציבור מגעי נבילות מגעי שרצים, עושים בטומאה
שאין שם מים לטבול, אבל אם יש מים לטבול אינן עושין בטומאה", שאף
על פי שעדיין יהיה טבול יום מכל מקום טומאתו קלה יותר, וראוי לעשות
בטהרה אם יש לו מים. [והנה נחלקו בש"ס (פסחים פ, ועוד) האם טומאה
הותרה בציבור, או דחוויה בציבור, ונפקא מינא אם צריך לחזור לעשות
בטהרה. ומה שכתב המשך חכמה טומאה הותרה בציבור, אף על פי שהלכה
טומאה דחוויה בציבור (רמב"ם ביאת המקדש, ד, טו) נראה שכונתו לומר,
דאפילו למאן דאמר שטומאה הותרה בציבור, אם יש מים צריך לטבול,
שלא התירה תורה טומאה אלא כשאין מים, או שהוא טמא כמה ימים כטמא
מת, אבל אם יכול לטבול ולהטהר - חייב להטהר]

ועל פי זה מובן מדוע כתיב כהן, דדוקא ככהן יש חידוש זה, אבל לא
בישראל, דכהנים הם המקריבים הקרבנות, ובהם שייך לחדש, דאף על פי
שטומאה הותרה בציבור צריכים לטבול אם יש מים, אבל בישראל אין שייך
זה. ואם תאמר, הרי גם בישראל משכחת לה, דאיכא מאן דאמר (פסחים ז,
ב) דאם נטמא ישראל בשרץ בערב פסח שוחטין עליו קרבן פסח אף על פי
שעכשיו טמא הוא, כיון שלערב יטהר ויאכל מקרבן הפסח, אם כן מדוע
כתיב דוקא כהן, הא בישראל נמי משכחת לה. לזה כתב, דזה אינו חידוש,
כיון דמבואר בפסחים (סז, א) שאם ציבור טמא שרץ אין עושים פסח
בטומאה, דדוקא טומאת מת הותרה בציבור ולא שאר טומאות, וכיון שלא

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ולפי שיטה קדמונית גם בהרמת הדשן מצותן בשחקין, אבל לרש"י הרמת הדשן מצותן בבגדים חדשים ככל בגדי כהונה. אבל הרמב"ם (תמידין ומוספין ב, י) פסק כשיטת הקדמונית, שגם בהרמת הדשן צריך בגדים פחותין מן הראשונים.

ו. הטעם שלא אמרו בש"ס שבגדים ששרף בהם את כל הקרבנות הנשרפים יהיו פחותים, כיון ששרפת כל הנשרפים כשרה בזר, ואינם בבגדי כהונה, כך מבואר בירושלמי יומא (ו, ו) וברמב"ם (מעשה הקרבנות ז, ה). אבל שרפת פרה אדומה אינה אלא ככהן ובבגדי כהונה, כדאיתא בקרא (במדבר יט, ג-ה) ומבואר במסכת פרה (ד, ד) "וכל מעשיה בכהן" ופירש ר' עובדיה מברטנורא וז"ל "וכל מעשה פרה, בכהן, חוץ מאסיפת אפרה והמילוי והקידוש וההזאה, שהם כשרים בזר. אסיפת אפרה, דכתיב ואסף איש טהור, מלמד שאסיפת האפר כשרה בכל אדם. ובהזאה הוא אומר והזהה טהור על הטמא, בין שהוא כהן בין שאינו כהן" עכ"ל.

ולאחר הקדמות אלו יבואר היטב כונת המשך חכמה, דבא לישב מדוע כתיב כיבוס במים בבגדי השורף את הפרה אדומה, ומבאר, דהנה נתבאר ששרפת פרה צריכה כהן ובגדי כהונה, אלא שכשם שהבגדים של הוצאת הדשן אסור לעבוד בהם, הוא הדין בבגדים ששרף את הפרה אסור לעבוד בהם. זאת ועוד, כשם שלהוצאת הדשן מצותן בבגדים שחוקין, הוא הדין בשרפת הפרה מותר להשתמש בשחוקין. ולפי זה, בגדי כהונה ששרף בהם את הפרה ונתגעלו מותר לכבסם לשרפה אחרת, כיון ששחקין מותרים, אלא שמכל מקום, אם נתגעלו כל כך שצריך לכבסם דוקא בנתר וחול, אסור לכבסם, שאף על פי ששחקים מותרים לשרפת הפרה, מכל מקום, שחקים כאלו שצריכים כיבוס בנתר וחול, אף לשרפת הפרה הם פסולין, אבל אם צריכים רק כיבוס במים, כשרים שחקים אלו לשרפת הפרה האחרת.

ולכן כתיב בשרפת הפרה יכבס בגדיו במים, ללמד, שדוקא אם צריכים כיבוס במים יכבס אותם ויהיו כשרים לשרפה של פרה אחרת, אבל אם צריכים כיבוס בנתר וחול, אסור לכבסם, ופסולין אפילו לשרפת הפרה. ופירוש זה יש ללמוד מדברי תנא קמא בזבחים פח, ב דתניא "אין מכבסין לא בנתר ולא באהל", ומקשה הש"ס, וכי במים מותר לכבס. ומפרש אביי, דרצונו לומר, שאם נתגעלו וצריכים כיבוס בנתר וחול, אף במים אסור לכבס, ואם קצת נתגעלו שאין צריכים כיבוס אלא במים, מותר לכבס אף בנתר וחול. ולפי זה גם כיבוס דכתיב בבגדים של שרפת הפרה יש לפרש כן, "וכיבס במים", פירושו, "וכיבס" – מתי, כאשר צריך רק כיבוס – "במים". [ואף על פי שהרמב"ם פוסק כיש אומרים דזבחים פח, ב שאפילו

עניות במקום עשירות [ואף על פי שמצות בגדי כהונה בחדשים כדלהלן, מכל מקום, לא פקע שם חדשים מהם מחמת כיבוס]. אבל אם נתגעלו כל כך שצריך לכבסם בנתר וחול, אסור לכבסם אפילו במים שאין עניות במקום עשירות. ויש אומרים חולקים על תנא קמא, וסוברים שאפילו אם נתגעלו קצת, ואינם צריכים אלא כיבוס במים, גם אסור לכבסם כלל, כי אין עניות במקום עשירות, ופסק הרמב"ם (כלי המקדש ח, ה) שאין לכבס כלל, והיינו דפסק כיש אומרים (כסף משנה, שם)

ב. בזבחים (יח, ב) ילפינן שבגדי כהונה מצותן להיות חדשים, אבל בדיעבד גם השחקים כשרים, וכן פסק הרמב"ם (כלי המקדש ח, ד) "בגדי כהונה מצוותן שיהיו חדשים נאים כו'. היו משוחקין כו' ועבד עבודתו כשרה". עכ"ל.

ג. שתי מצוות יש בדשן, אחת להרים במחתה מן הדשן גחלים ולהניח למטה ככבש אצל המזבח, ואחת להוציא את הדשן מחוץ למחנה, כמבואר באריכות ברמב"ם (תמידין ומוספין ב, יב-יד).

ד. בהוצאת הדשן כתיב (ויקרא ו, ד) "וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדָּשָׁן אֶל מְחוּצוֹ לְמִקְוֵה אֵל מְקוֹם טְהוֹר", ואיתא ביומא (כג, ב) דהא דכתיב ולבש בגדים אחרים, היינו בגדי כהונה פחותין מהם, דתנא דבי רבי ישמעאל בגדים שבשל בהן קדרה לרבו - לא ימזוג בהן כוס לרבו, לכן מחליף לבגדי כהונה פחותין מהם, שאין דרך ארץ, שבגדים שמקריב בהם יוציא בהם את הדשן. ולהלן מוכח מדברי רש"י ביומא (יב, ב ד"ה אף) שבגדים פחותין הם שחקין, שאף על פי שנתבאר שבגדי כהונה יהיו חדשים, מכל מקום להוצאת הדשן צריך פחותין ומצותן בשחקין.

ה. בהרמת הדשן כתיב (ויקרא ו, ג) "וְלָבַשׁ הַפֶּהֶן מִדֹּב וּמִכְנָסֵי בַד לְבָשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֵלֶה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצְל הַמִּזְבֵּחַ" ואמרו בש"ס (יומא יב, ב) "מה תלמוד לומר ילבש - לרבות את השחקין" ופרש"י וז"ל "את השחקין - שאף השחקין כשרים לעבודה, ואני שמעתי: להביא שחקים דוקא, משום בגדים שבשל בהן קדרה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו, ואין נראה בעיני, דבשלמא גבי הוצאת הדשן אמרינן לקמן (כג, ב) הכי - מפני שהבגדים מתבזים ומתלכלכין בהן, אבל תרומת הדשן שאינו אלא מלא מחתה ליום, כדאמרינן במסכת תמיד (ד, א) ואין שם ללכות בגדים" עכ"ל. הנה מביא רש"י שיטת אחת, שלהרמת הדשן צריך דוקא שחקין, שבגדים שבשל בהן כו', והקשה על שיטה זו, דבשלמא בהוצאת הדשן הבגדים מתבזים ומתלכלכין אבל לא בהרמת הדשן. מכל מקום מבואר בדברי רש"י, שבגדים פחותים של הוצאת הדשן הן שחקין,

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שרפת הפרה, וכמו שאמר התנא קמא דברייתא שם בזבחים בכל בגדי כהונה, ולכן מרמז, שיותר כבוס מבמים, [אבל] אם הוזקקו הבגדים [לנתר וחול³⁵] פסולים הם גם לעבודה של שרפת הפרה. ודו"ק³⁶.

[ט]

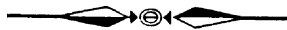
יט, ג. ה) ונתתם אתה אל אלקעזר הפהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו: ושרף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישראל:

מדוע לא מפורש שכהן שוחט ושורף הפרה

ומסתפינא לומר³⁷ דלר' אלעזר דסבר, דבהוצאת דשן בעי בגדי

בכתב היד.

³⁶ תמצית דבריו: בגדי כהונה ששרף בהם את הפרה אסור להקריב בהם, שבגדים שבישל בהם קדרה לרבו, לא ימזוג בהם כוס, ולכן אף על פי שבגדי כהונה אסור לכתחלה להיות שחקין, מכל מקום מותר ללבוש שחקין לשרוף את הפרה מטעם זה. ולכן, אם צריכים נקיון וכיבוס, שנתגעלו, מותר לכבסם, ומותרים לשרפת פרה אחרת, לזה דקדק הכתוב, "וכיבס במים", כלומר, רק אם נתגעלו קצת, שמספיק כיבוס במים, אז מותר לכבס אפילו בנתר וחול, אבל אם נתגעלו הרבה, שלא מספיק כיבוס במים, וצריך כיבוס בנתר וחול, אסור לכבס אפילו במים, ששחקין אלו, אפילו לשרפת פרה פסולין.

³⁷ [ט] תוכן דבריו, דכתיב (יט, ג) "ונתתם אתה אל אלקעזר הפהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו: (ה) ושרף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישראל: ע"כ. והנה בתחילת כתיב שיתנו לאלעזר הכהן, ולאחר מכן כתיב ושחט אותה לפניו, ולא כתוב מי ישחוט, האם כהן או זר. וכן בשרפתה לא כתוב מי ישרוף, אלא כתיב שישרפו לפניו, והוא פלא.

והנה בהוצאת הדשן כתיב (ויקרא ו, ד) "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור", ודרשו חכמים

עשירות [זבחים דף פח]. והנה, גבי הוצאת הדשן ביומא כג, ב ולשיטת קדמאי גם בהרמה, שם דף יב, ב (רש"י ד"ה את השחקין), בעי שיהיו בגדים שחקים ופחותים מן הבגדים שנעשה בהם עבודה, שבגדים שבישל בהם קדרה לרבו, אל ימזוג בהן כוס לרבו. והנה שרפת כל הנשרפים כשרה בזר [ירושלמי יומא ו, ו) ורמב"ם (מעשה הקרבנות ז, ה)]. ולפי זה, כאן דהשרפה צריך להיות בבגדי כהונה, נראה דמלבד דהן אסורין לעבודה בפנים משום בגדים שבשל בהן קדרה לרבו, עוד נראה דשחקים כשרים בה, ולכך אם הוגעלו, מכבסים במים וכשרים לשריפת פרה אחרת, ולכן אמר וכבס בגדיו במים, להראות דאם אינם זקוקים רק למים, מכבסים אותם, ואם הוזקקו לנתר וחול אין מכבסים אותן, ושחקים כאלה פסולים אף גם לעבודה של

אם נתגעלו קצת, שצריך רק כיבוס במים אסור לכבסם, מכל מקום לשרפת הפרה מודה היש אומרים שמותר בשחקין מהטעם המבואר, לכן מודה שאם צריך רק כיבוס במים מותר לכבסם, ורק אם נתגעלו שצריך כיבוס בנתר וחול אסור לכבס כלל, אפילו לא במים, וכשיטת תנא קמא, דמודה ליה היש אומרים בבגדי שרפת הפרה]

[ודע שפירוש המשך חכמה בלשון יכבס בגדיו במים, שהכוונה לבגדים שנתגעלו, הוא לכאורה חידוש, כיון שפשט הכתוב לא מדבר מכיבוס של נקיון הבגדים, אלא מטבילה, ובא הכתוב לומר שהשורף את הפרה נטמא גם בגדיו, וכדתנן (פרה ד, ד) "כל העסוקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים", וכן פסק הרמב"ם (פרה אדומה ה, א) וז"ל "כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים כל זמן עשייתן, שנאמר בשוחט ומשליך עץ ארו וכבס בגדיו ורחץ בשרו, ונאמר בשורף והשורף אותה יכבס בגדיו" עכ"ל, וכן הוא לשון תרגום אונקלוס "ודמוקיד יתה יצבע לבושהי במיא ויסחי בשריה במיא ויהי מסאב עד רמשא", וכידוע בכל מקום שמתרגם אונקלוס כיבוס לענין טהרה, מתרגם יצבע. וכל זה אינו קשה על המשך חכמה, שכונתו לומר, שאף על פי שפשט הכתוב הוא שיטבול במים לטהרה, אלא שבכל מקום לא כתוב יכבס בגדיו במים, כיון דפשוט שטהרה אינה אלא במים, אבל כאן בא הכתוב לרמז עוד דבר, לענין גיעול הבגדים וכיבוסם משום נקיון. ולכן דקדק המשך חכמה וכתב "ולכן מרמז, שיותר כבוס מבמים" דהוא רמז ולא פשט].

³⁵ בנדפס: אם הוזקקו הבגדים פסולים. ויש כאן חסרון הניכר לעין, והוספתו [אבל] כו' [נתר וחול] על פי מה שכתב המשך חכמה לעיל. וצריך לעיין

משך חכמה

פרשת חוקת פסקא א - ט

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

דהוה אמראות נגעים כו' דבעי כהונה, ושם בעלי מומין כשרים (ספרא תזריע פרשה א, ח), כן הכא אף שטעון ארבעה בגדים, כשר בעל מום לשחיטה. והדבר חדש. ובפרט דגבי בעלי מומין שאינן ראויין רק לאכילה (זבחים קא, ב. רמב"ם מעשה הקרבנות, י, יז), אם כן אכילה לא הותר בקרבנות צבור, רק בפסח בערב. ודו"ק היטב בכל זה³⁸.

כהונה, בכל זאת גלי רחמנא דבעלי מומין כשרים בהן, כמו שכתבו בתוספות יומא דף כג, ב ד"ה יש עבודה כו', כן בשריפת ושחיטת פרה אדומה, אף על פי שפסולים בזר, מכל מקום בעלי מומין כשרים בהן, לכן לא הזכיר בהן כהן, רק ושחט אותה לפניו, ושרף אותה לעיניו, שיהא אחר שוחט ואחר שורף, ועיין יומא מב, ולכך לא נזכר ואחר יבא אל המחנה גבי שריפה, דאינו נכנס לעבודה במחנה שכינה. ורמז יש לזה שאמר ביומא דף מב, א מידי

עבודותיה שוים בה. ופריך הש"ס, ולא כל שכן הוא, אם שחיטת פרה אדומה שאינה קדושה כקרבן, זר פסול בשחיטתה, בודאי זר יהיה פסול בשחיטת פר כהן גדול, שקדוש בקדושת הגוף, ומתריך הש"ס מידי דהוה אמראות נגעים, שאף על פי שאינו קודש, ורק כהן כשר בזה, כדכתיב (ויקרא יג, ב) והובא אל הכהן. והנה כהן בעל מום כשר לראות נגעים, כדאיתא בספרא תזריע (פרשה א, ח) וז"ל "והובא אל אהרן, אין לי אלא אהרן עצמו, מניין לרבות כהן אחר תלמוד לומר הכהן, מניין לרבות בעלי מומים תלמוד לומר מבניו". הנה יש רמז שכהן בעל מום כשר גם לשחיטת פרה אדומה ושרפתה, כיון שהש"ס משוה דין שחיטת פרה למראה נגעים.

ומכל מקום כתב המשך חכמה שהוא חידוש גדול, ועוד יש קצת לתמוה על זה, שהרי בעל מום אינו מותר בעבודה אלא באכילה, ואין אכילה בקרבן ציבור מלבד קרבן פסח, וכיון שפרה אדומה קרבן ציבור היא ראוי לפסול בעל מום, שהרי אינו ראוי לקרבן ציבור, לא לעבודה ולא לאכילה.

³⁸ תמצית דבריו: יתכן שלפי רבי אליעזר (יומא כג, ב) שהוצאת הדשן צריכה כהן ובגדי כהונה, ואף על פי כן כשרה בכהן בעל מום, גם שחיטת פרה ושרפתה, אף על פי שצריכים כהן, כשרים בכהן בעל מום, לפיכך לא מפורש בכתוב כהן בשחיטתה ושרפתה. והוא חידוש.

ביומא (כג, ב) דלשון "בגדים אחרים" בא ללמד שצריך בגדים פחותים, כדתנא דבי רבי ישמעאל. דתנא דבי רבי ישמעאל: בגדים שבשל בהן קדרה לרבו - לא ימוזג בהן כוס לרבו. כמו כן בגדים שהוציא בהם את הדשן, לא יקריב בהם, לכן צריך בגדים פחותים. ורבי אליעזר אומר: "אחרים והוציא - לימד על הכהנים בעלי מומין שכשרין להוציא הדשן". וכתבו התוס' ביומא (כג, ב ד"ה יש) שאפילו לרבי אליעזר שמתיר לכהן בעל מום להוציא את הדשן, מודה רבי אליעזר שצריך בגדי כהונה.

ועל פי זה מהחדש המשך חכמה, דיתכן שלפי רבי אליעזר שסובר שבהוצאת הדשן צריך בגדי כהונה ואף על פי כן כהן בעל מום כשר, הוא הדין בשחיטת פרה ושרפתה, אף על פי ששחיטת פרה אדומה ושרפתה אינה אלא בכהן, כדאמרו ביומא (מב, א), וכן פסק הרמב"ם (פרה, ד, יז), מכל מקום, לרבי אליעזר שמצאנו שמתחדש שיתכן חיוב בגדי כהונה ואף על פי כן כשר בכהן בעל מום, הוא הדין בשחיטת פרה ושרפתה, ולכן לא מפורש בתורה בשחיטתה ושרפתה כהן, כיון שכהן משמע שאינו בעל מום, ולמדו ביומא (שם) שצריך כהן לשחיטה ושריפה מדכתיב אלעזר וחוקה.

ומביא המשך חכמה רמז לזה. דהנה ביומא (מב, א) איתא, דאמר רב ששחיטת פר כהן גדול ביום הכיפורים כשרה בור, ושחיטת פרה אדומה פסולה בור דאלעזר וחוקה כתיב בה (במדבר יט, ב-ג). ופריך הש"ס, הא בפר של כהן גדול גם כתיב (ויקרא טז, יא. לד) אהרן וחוקה. ומתריך הש"ס, דשחיטה לאו עבודה היא, לכן אינה בכלל אהרן וחוקה, מה שאין כן פרה אדומה שאינה נקרכת בפנים, והיא קדושה בקדושת בדק הבית, לכן כל

